

מדד הקול הישראלי דצמבר 2020

פרופ' תמר הרמן וד"ר אור ענבי

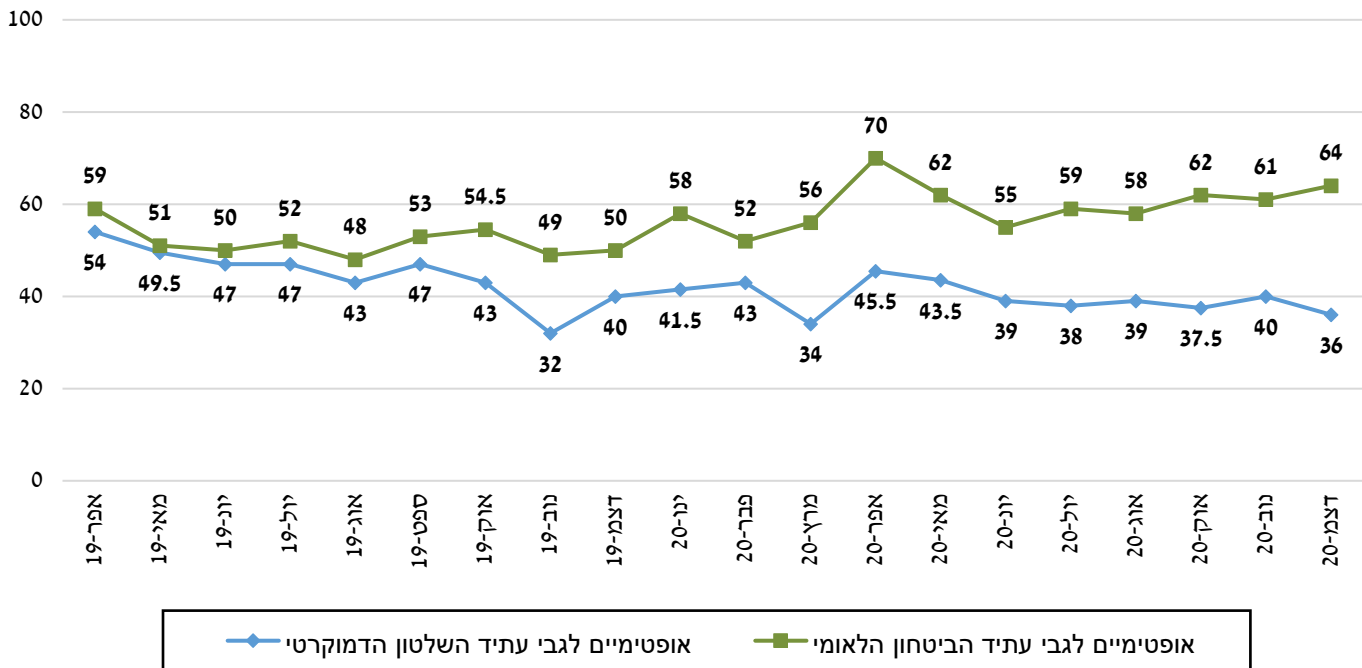
ממצאים עיקריים

- ❖ הפער בין מידת האופטימיות לגבי עתיד הביטחון הלאומי של ישראל לבין עתיד השלטון הדמוקרטי בה ממשיך להתרחב והוא הגיע החודש לשיא של 28% כאשר הרוב אופטימיים לגבי הבטחון ורק מיעוט הולך וקטן אופטימיים לגבי עתיד השלטון הדמוקרטי בארץ.
- ❖ הציבור מעניק לממשלה ציונים נמוכים ביותר בעבור חיזוק האמון של העם במנהיגיו וקירוב קבוצות בציבור, ציונים נמוכים הוא מעניק לה גם על טיפולה בכלכלה הלאומית ובמשבר הקורונה, וציונים יותר גבוהים – על ניהול הביטחון הלאומי ומדיניות החוץ. עם זאת, רק בנוגע לנושא האחרון, ניהול מדיניות החוץ, יש רוב המעניקים לממשלה ציון טוב או מצוין.
- ❖ רוב גדול בציבור היהודי מכריזים על כוונתם להצביע בבחירות הבאות. בקרב הערבים מדובר במיעוט. ובקרב הצעירים שיעור מי שאינם בטוחים שיצביעו בבחירות הקרובות גדול בהרבה מאשר בקרב המבוגרים.
- ❖ רוב הציבור דוחה את הטעון כי אין זה חשוב עבור מי מצביעים כי המצב נשאר כשהיה. מצאנו קשר מובהק בין התשובה לשאלה זו לכוונה להצביע: בקרב מי שדוחים את הטעון הזה שיעור המתכוונים להצביע גבוה יותר מאשר בקרב מי שמקבלים אותו.
- ❖ הציבור חצוי בשאלה האם יחזרו להצביע עבור אותה מפלגה כפי שהצביעו במרץ 2020 או לאו. שיעור הנאמנות המפלגתית הוא הגבוה ביותר הוא בקרב המפלגות החרדיות והנמוך ביותר בקרב מצביעי כחול-לבן.
- ❖ הנושא החשוב ביותר בהחלטה עבור איזו מפלגה להצביע בכלל הציבור הוא עמדותיה בנושאי כלכלה. בשמאל הנושא החשוב ביותר הוא עמדות המפלגה בנושאי חברה, במרכז – עמדותיה בנושאי כלכלה ובימין – עמדות המפלגה בנושאי ביטחון.
- ❖ יש כיום בישראל רוב, אם כי לא גדול, הסבור כי דרוש לה כיום מנהיג חזק שאינו מתחשב בדעת הקבל, בתקשורת ובכנסת. בשמאל רק מיעוט מחזיק בעמדה זו אבל במרכז ובימין יש לה תמיכה של הרוב.
- ❖ בכלל הציבור נתניהו נתפס גם כיום כמתאים ביותר למלא את תפקיד ראש הממשלה. שני לעניין זה ובמרחק גדול תחתיו הוא גדעון סער. עם זאת, שיעור גדול מאוד של המרואינים ענו כי איש מבין רשימת המועמדים שהצגנו בפניהם אינו מתאים לתפקיד.
- ❖ רק מיעוט קטן סבורים כי משפטו של נתניהו ייפתח כמתוכנן בחודש פברואר.

מצב הרוח הלאומי

מידת האופטימיות לגבי עתיד השלטון הדמוקרטי בחודש דצמבר נמוכה ב-5% מהממוצע ב-2020; מנגד, מידת האופטימיות לגבי עתיד הביטחון הלאומי בחודש דצמבר גבוהה ב-4% מהממוצע ב-2020. זהו הפער הגדול ביותר בין שתי השאלות מאז התחלנו לשאול אותן באביב 2019.

אופטימיים לגבי עתיד הדמוקרטיה הישראלית ולגבי עתיד הביטחון הלאומי, אפריל 2019-נובמבר 2020
(%, כלל המדגם)

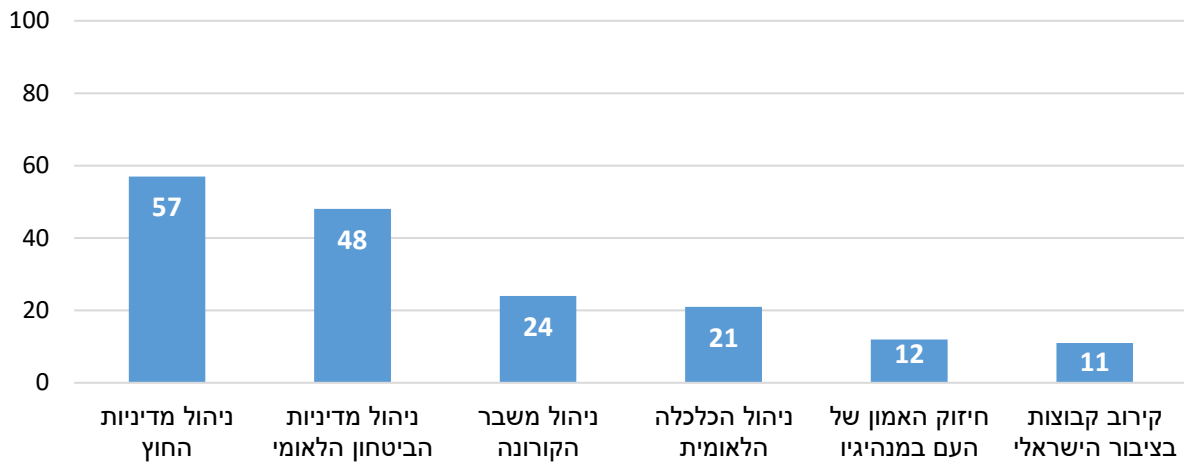
ממצא מעניין בהקשר זה הוא כי בעוד ששיעור האופטימיות בקרב יהודים וערבים לגבי עתיד השלטון הדמוקרטי בישראל הוא דומה ונמוך (יהודים 36%, ערבים 33%), הרי שבשאלת הביטחון הלאומי ההבדל בין שתי הקבוצות גדול מאוד (יהודים 70%, ערבים 31%).

ממצא מעניין נוסף הוא כי פילוח של מדגם היהודים לפי מחנה פוליטי (שיוך עצמי) מעלה כי באף אחד משלושת המחנות אין רוב לאופטימיים לגבי עתיד השלטון הדמוקרטי בישראל, אם כי בימין שיעורם עולה במידה ניכרת על זה שבמרכז ובשמאל (שמאל 12%, מרכז 23%, ימין 47%).

ציונים לממשלה על תפקודה ב-2020

ביקשנו מהמרוויינים לתת ציונים לממשלה על תפקודה ב-2020 בשישה תחומים: ניהול מדיניות החוץ, ניהול מדיניות הביטחון הלאומי, ניהול משבר הקורונה, ניהול הכלכלה הלאומית, חיזוק האמון בין העם למנהיגיו וקירוב קבוצות שונות בציבור. הציון הגבוה ביותר התקבל לגבי ניהול מדיניות החוץ – 57% נתנו על כך לממשלה ציון טוב או מצוין. במקום השני מבחינת הציון שניתן לה מצוי ניהול מדיניות הביטחון – כאן 48% נתנו לממשלה ציון טוב או מצוין. מכאן הנפילה גדולה – רק 24% נתנו לממשלה ציון טוב או מצוין על ניהול משבר הקורונה, 21% על ניהול הכלכלה הלאומית ו-12% בלבד על חיזוק האמון של העם במנהיגיו ועל קירוב קבוצות בציבור הישראלי אלו לאלו.

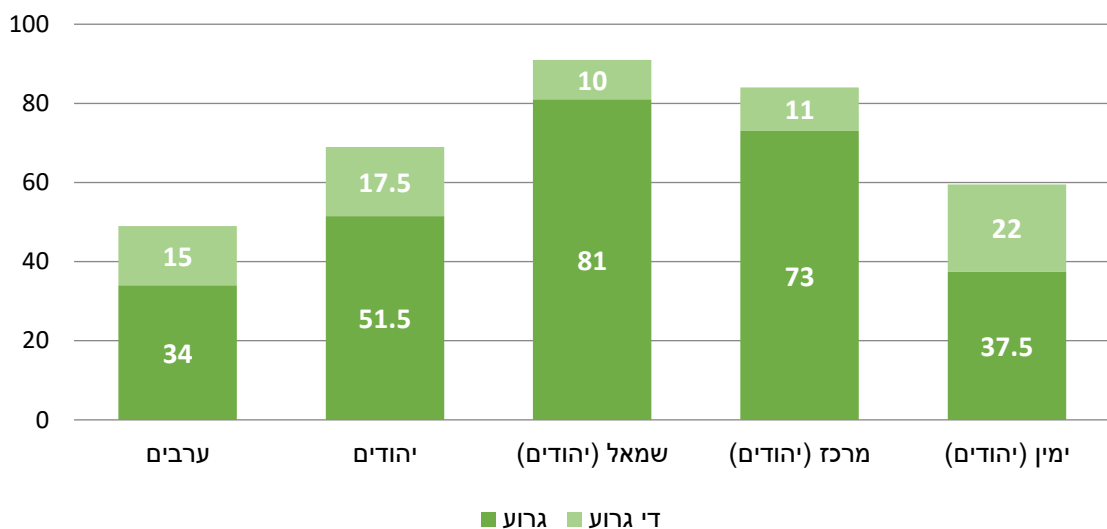
ציון טוב או מצוין על תפקוד הממשלה (% , כלל המדגם)

בציבור הערבי, כמו גם בשמאל והמרכז (יהודים) באף אחד מששת התחומים הממשלה לא קיבלה ציון חיובי של רוב הנשאלים. הציון החיובי שהממשלה מקבלת בכלל המדגם על ניהול מדיניות החוץ וניהול מדיניות הביטחון של ישראל נובע מהציונים הגבוהים בשני התחומים שמעניקים לה אנשי הימין (74% ו-62%, בהתאמה).

זמן קצר לפני שישראל יוצאת לעוד מערכת בחירות, בולט במיוחד הציון הנמוך שקיבלה הממשלה בתחום **חיזוק אמון הציבור במנהיגיו**. מחצית המרואיינים היהודים ומעל שליש מהערבים נתנו לממשלה את הציון הנמוך ביותר האפשרי על כך (1). שלא במפתיע, ציון נמוך זה שכיח במיוחד בקרב המרואיינים היהודים שמיקמו עצמם בשמאל (81%) ובמרכז (73%).

שיעורי נותני ציונים גרועים לממשלה על חיזוק האמון של העם במנהיגיו (% , יהודים וערבים ויהודים לפי מחנה פוליטי)

הערכה נמוכה זו של תפקוד הממשלה בתחום חיזוק האמון בין העם ומנהיגיו עלולה להשפיע הן על הכוונה להצביע בבחירות הקרובות והן על הבחירה עבור איזו מפלגה להצביע: מבין אלה שנתנו לממשלה ציון נמוך בנושא חיזוק האמון רק 62% בטוחים שילכו להצביע בבחירות הקרובות, לעומת 78% מאלה שנתנו בנושא זה לממשלה ציון טוב מאוד או מצוין. ובאשר לכוונות ההצבעה: רק מיעוט קטן (15%) מאלה שנתנו לממשלה ציון גרוע בתחום חיזוק האמון בין העם למנהיגיו בטוחים שיצביעו לאותה המפלגה כמו בבחירות האחרונות לעומת 72% מאלה הסבורים כי תפקוד הממשלה מצוין בתחום זה.

בדיוק לפני שנתיים, בדצמבר 2018, ביקשנו גם כן מהמרוואיינים לתת ציונים לתפקוד הממשלה היוצאת. מהשוואת התפלגות התשובות אז והיום עולה כי ב-2018 הערכת תפקוד הממשלה הייתה טובה בהרבה בכל התחומים שנבחנו.

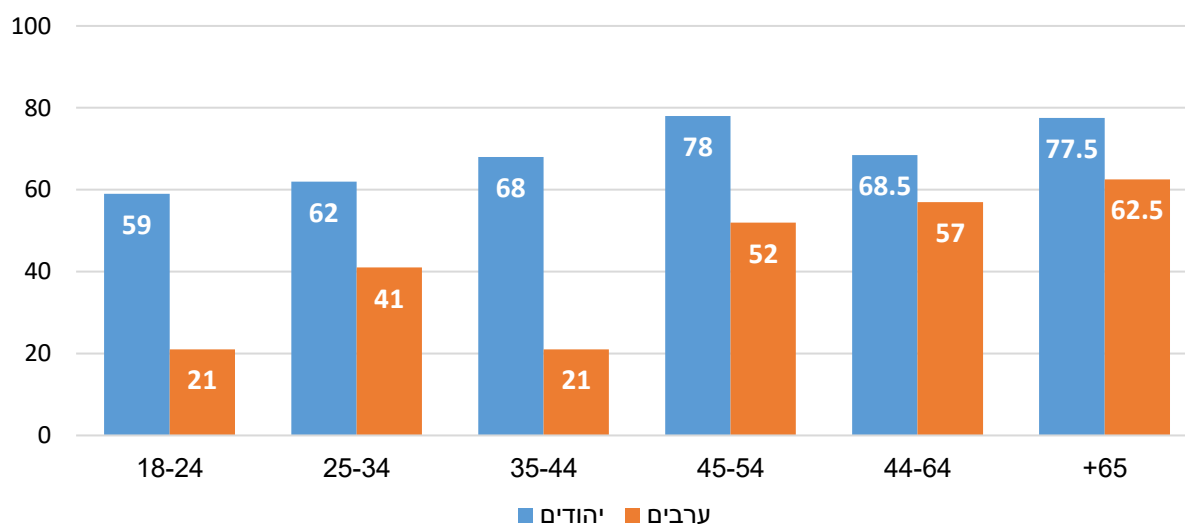
הבחירות הקרובות

כוונה להצביע בבחירות

בכלל המדגם כשני שלישים (64%) אמרו כי הם בטוחים שיצביעו בבחירות הקרובות ועוד 17% אמרו שהם חושבים שיצביעו (סה"כ 81%). הפער בעניין זה בין המרוואיינים היהודים לערבים גדול מאוד: 69% מהיהודים אמרו שהם בטוחים שיצביעו לעומת 39% בלבד מהערבים.

יש גם פער גדול בכוונות ההצבעה לפי גיל: הצעירים, גם בקרב היהודים וגם בקרב הערבים, הרבה פחות בטוחים שיצביעו.

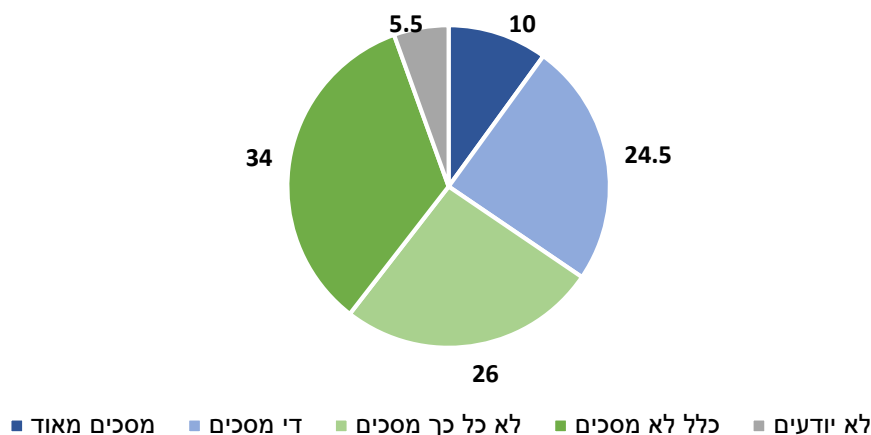
בהנחה שיתקיימו בחירות לכנסת בזמן הקרוב, האם בכוונתך ללכת להצביע? (% כלל המדגם, לפי גילים)

"לא חשוב למי מצביעים, זה לא משנה את המצב"

רק מיעוט של המרוואיינים (34.5%) הסכימו עם ההיגד "לא חשוב למי מצביעים, זה לא משנה את המצב". למעשה, שיעור המסכימים עם היגד זה במדידה הנוכחית נמוך מממוצע ההסכמה עמו בעשור האחרון (42%). במילים אחרות, הציבור אינו מחזיק בדעה ש"כולם אותו דבר" כשמדובר במי שנמצא בשלטון.

"לא חשוב למי מצביעים, זה לא משנה את המצב" (% כלל הציבור)

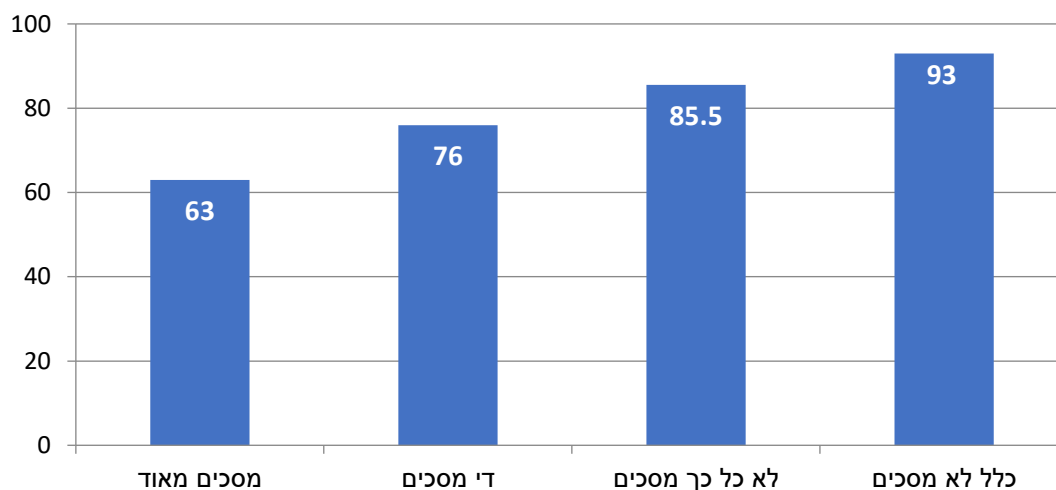

את ההסכמה הרבה ביותר עם היגד זה מצאנו במחנה המרכז (יהודים) – כאן 43% הסכימו עם ההיגד, בהשוואה ל-37% בשמאל ו-29.5% בימין.

הגיל משחק תפקיד מעניין מאוד בשאלה זו: למרות הנטייה לחשוב כי הצעירים סולדים יותר מהמבוגרים מהפוליטיקאים ומההליך הפוליטי מצאנו כי דווקא בקבוצת הגיל הצעירה ביותר (18-24) שיעור המסכימים להיגד שלא חשוב למי מצביעים היא הנמוכה ביותר (25%), ושעה שבקרב המבוגרים ביותר, גילי 65 ומעלה, 41% הסכימו עם ההיגד.

מידת ההסכמה עם ההיגד שלעיל קשורה לכוונה להצביע בבחירות הקרובות. בקרב מי שמסכימים שלא חשוב למי מצביעים הכוונה ללכת להצביע נמוכה יותר ולהיפך – בקרב מי שהתנגדו לו, שיעור המתכוונים להצביע גבוה.

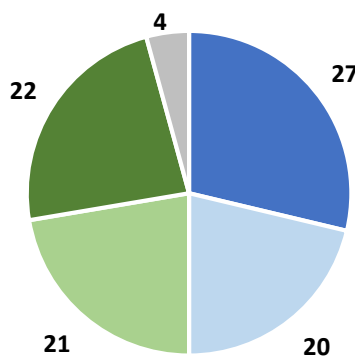
חושבים או בטוחים שילכו להצביע בבחירות הקרובות (%), כלל המדגם, לפי מידת ההסכמה להיגד שלא חשוב למי מצביעים זה לא ישנה את המצב)

הצבעה חוזרת לאותה מפלגה

מה הסיכוי שמי שהצביע, יצביע גם בבחירות הקרובות עבור המפלגה לה הצביע בבחירות האחרונות במרץ 2020? מתברר שהציבור חצוי בשאלה זו, עם יתרון קל בלבד למי שחושבים או בטוחים שיצביעו לאותה מפלגה כמו בבחירות האחרונות.

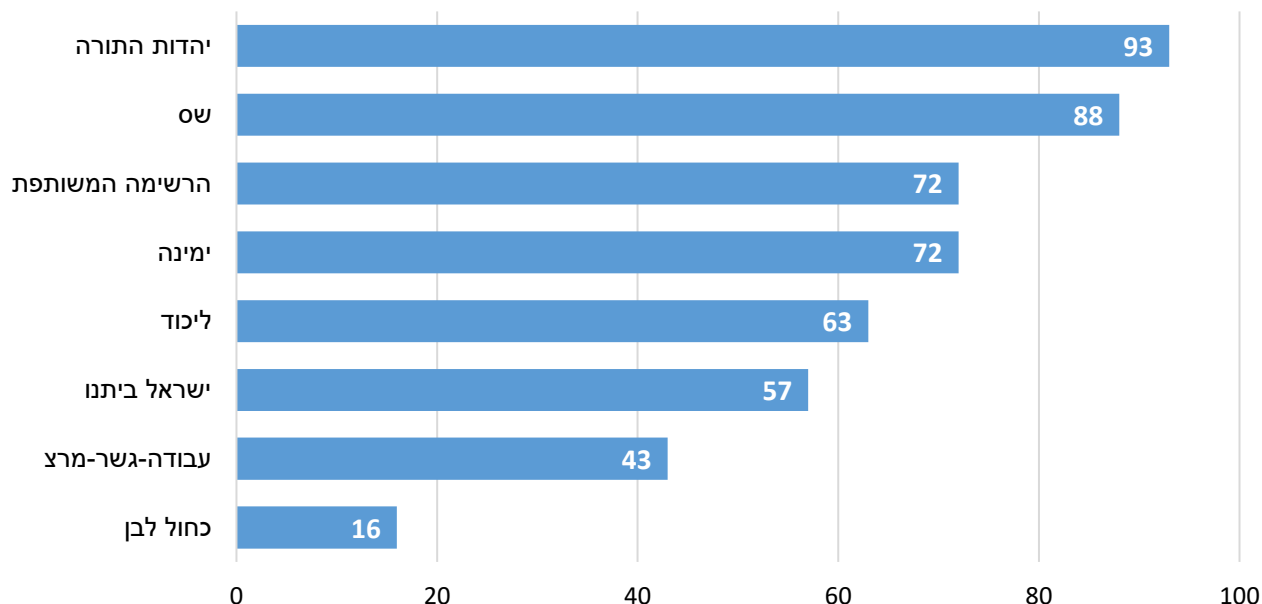
ואם תצביע, מה הסיכוי שתצביע עבור המפלגה לה הצבעת בבחירות האחרונות במרץ 2020? (%), כלל המדגם)

■ בטוחים שלא ■ חושבים שלא ■ בטוחים שכן ■ חושבים שכן ■ לא יודעים

פילוח של התשובות לשאלה זו לפי מפלגות מראה את התמונה הבאה: כחול לבן איבדה את רוב מצביעיה ועבודה-גשר-מרצ קצת יותר ממחצית. לעומת זאת כל שאר המפלגות שומרות על רוב מצביעיהן, כאשר המפלגות החרדיות שומרות כמעט על כל מצביעיהן בעבר. יש לציין שהסקר נערך לאחר ההכרזה על פרישת סער מהליכוד והקמת מפלגתו החדשה. במילים אחרות, בשלב זה לפחות היא אינה סוחפת את רוב מצביעי הליכוד או ימינה, וכנראה ניזונה במידה רבה ממצביעי כחול לבן לשעבר.

חושבים או בטוחים שיצביעו בבחירות הקרובות עבור אותה מפלגה שהצביעו לה במרץ 2020 (% לפי הצבעה)

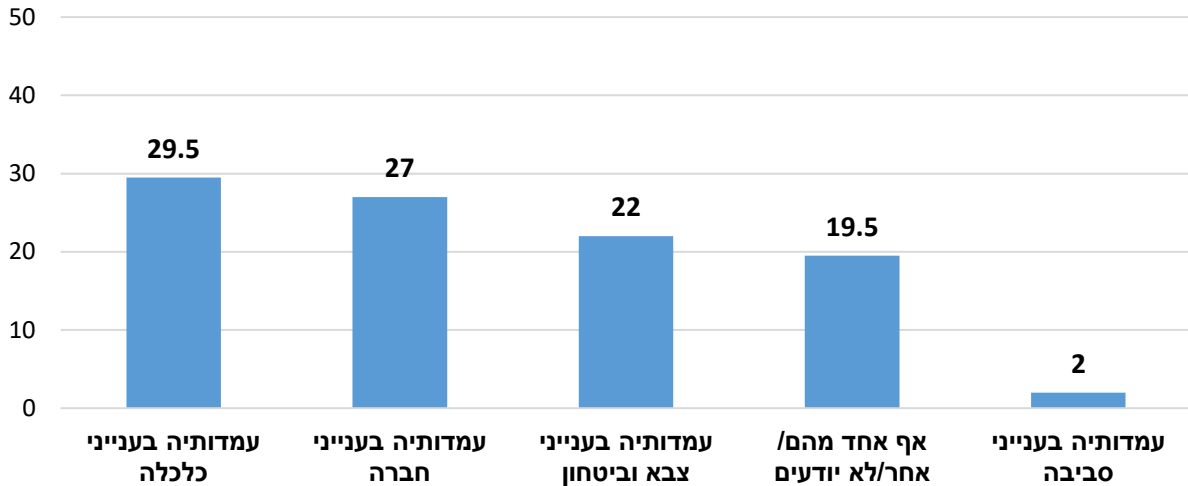
פילוח של התשובות לשאלת ההצבעה החוזרת לפי מחנה פוליטי (מדגם יהודים) מראה כי בשמאל ובמרכז רק מיעוט יחזרו להצביע עבור אותה מפלגה (בהתאמה 29%-ו-27%) ואילו רוב - אם כי לא גדול - יישארו במקומם (58%).

הנושא הקובע עבור איזו מפלגה להצביע

ובהקשר זה גם שאלנו: "מבין הנושאים הבאים, איזה הוא החשוב לך ביותר בעת ההחלטה עבור איזו מפלגה להצביע?". מצאנו כי כיום עמדות המפלגה בנושאי כלכלה הן הגורם החשוב ביותר לכלל הציבור בהחלטה האם להצביע עבורה אם לאו.

בראש נמצאות עמדות המפלגה בנושאים כלכליים ומיד אחר כך עמדות בנושאים חברתיים. במקום השלישי עמדות בנושאי ביטחון. עמדות בנוגע לאיכות הסביבה – נושא זה הולך ותופס תאוצה פוליטית בעשורים האחרונים. בישראל רק 1.5% ציינו כי גורם זה הוא החשוב ביותר בהחלטתם לאיזו מפלגה להצביע.

איזה נושא הוא החשוב לך ביותר בעת ההחלטה עבור איזו מפלגה להצביע? (% , כלל המדגם)

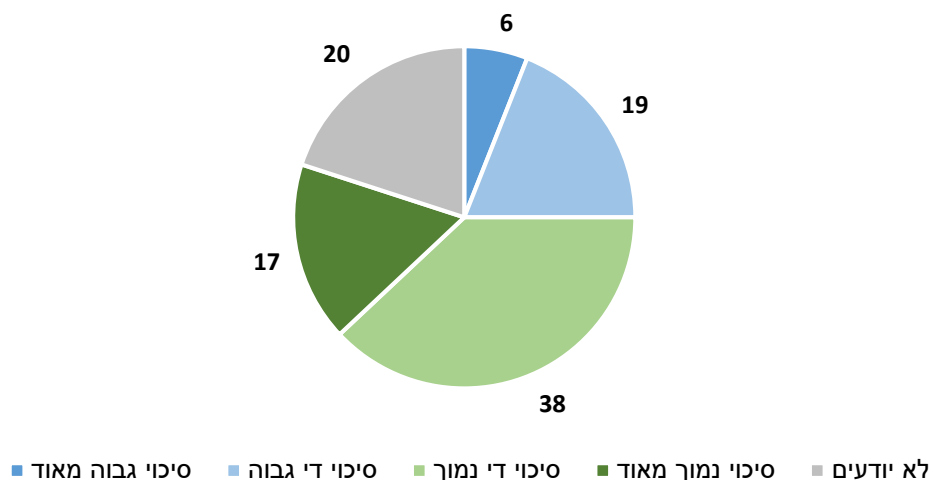
פילוח של התשובות לשאלה זו לפי מחנה פוליטי מראה כי במקום הראשון עבור מי שמגדירים עצמם שמאל נמצאות עמדות המפלגה בנושאי חברה (55%). במרכז הגורם המרכזי הוא העמדות בנושאי כלכלה (44%), ואילו בימין השיקול המרכזי עבור איזו מפלגה להצביע הוא עמדותיה בנושאי ביטחון (33%). בצידור הערבי במקום הראשון נמצאות עמדות המפלגה בנושאים חברתיים (32%) ולאחריהן שיעור גבוה שצינו כי אינם יודעים (24%).

פילוח לפי גיל מעלה כי הנושא המרכזי עבור צעירים (18-24) בהחלטתם למי להצביע הוא עמדות המפלגה בענייני צבא וביטחון (34%), בקרב גילאי 25-54 העמדות בעניינים כלכליים (33%), ואצל המבוגרים (55 ומעלה) עמדות בענייני חברה (37%).

תושג הכרעה?

הוספנו ושאלנו: "מה הסיכוי לדעתך שבבחירות הקרובות תושג הכרעה ברורה בין מחנה הימין למחנה המרכז-שמאל?" רק רבע מהמראיינים השיבו כי יש סיכוי גבוה מאוד או די גבוה שתושג הכרעה כזו. הרוב סבורים שגם הפעם לא תהיה הכרעה ברורה.

הסיכוי שבבחירות הקרובות תושג הכרעה ברורה בין מחנה הימין למחנה המרכז-שמאל (% , כלל המדגם)

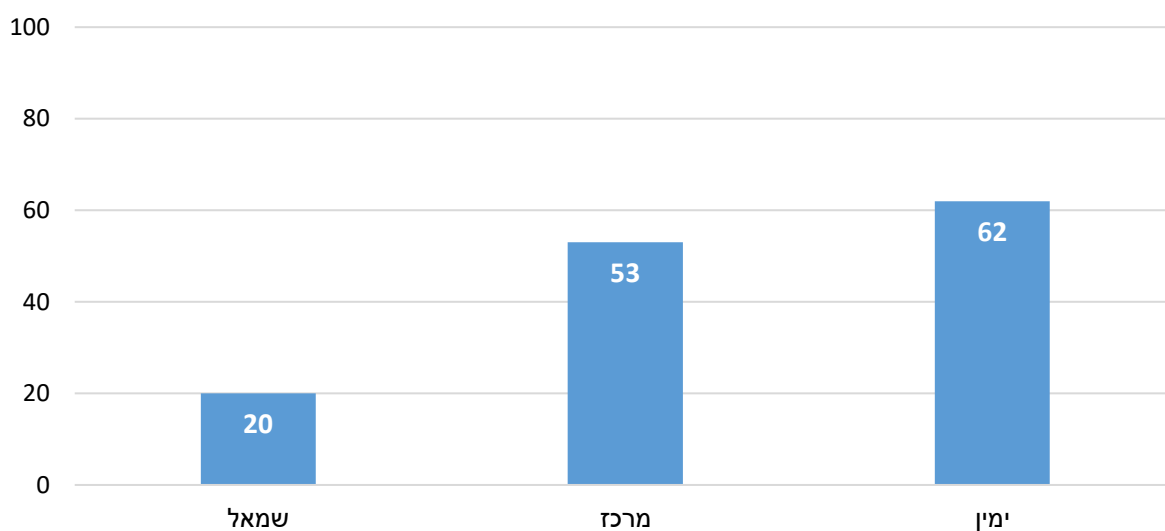
בין מצביעי הליכוד (37%) וש"ס (36%) נמצא השיעור הגבוה ביותר של הסבורים כי תושג הכרעה בין הימין לבין המרכז-שמאל, ואילו בקרב מצביעי ישראל ביתנו, הרשימה המשותפת והעבודה-גשר-מרצ שיעור הסבורים כן הוא הנמוך ביותר (19%-21%).

מנהיג חזק

חזרנו בסקר זה על שאלה ששאלנו פעמים רבות בעבר והיא מידת ההסכמה או ההתנגדות להיגד "כדי לטפל בבעיות המיוחדות של ישראל יש צורך במנהיג חזק שלא יתחשב בכנסת, בתקשורת או בדעת הקהל". למעלה ממחצית המרואיינים, 53%, מאוד או די הסכימו עם היגד לא דמוקרטי זה. שיעור ההסכמה בקרב היהודים עולה על זה שבקרב הערבים (בהתאמה 54%-ו-47%).

ההבדל בתשובת שלושת המחנות הפוליטיים לשאלה זו הוא גדול מאוד, כאשר בשמאל רק מיעוט תומך בהיגד לעומת רוב קטן במרכז ורוב גדול יותר בימין:

כדי לטפל בבעיות המיוחדות של ישראל יש צורך במנהיג חזק שלא יתחשב בכנסת, בתקשורת או בדעת הקהל (% מסכימים, יהודים לפי מחנה פוליטי)

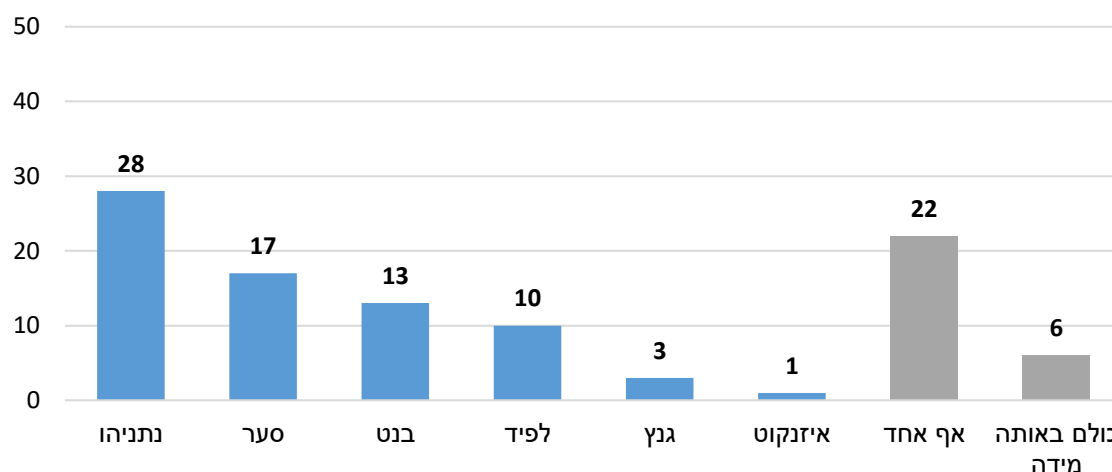

המפלגות בהן התמיכה הרבה ביותר במנהיג חזק הן הליכוד (69%) יהדות התורה (69%) וימינה (67%).

התאמה לתפקיד ראש ממשלה

בעת כתיבת הדברים הללו נתניהו מוביל ברשימת האישים הנחשבים כמועמדים לראשות הממשלה. השני בשורה הוא גדעון סער. מעניין במיוחד השיעור הגבוה מאוד של מי שאומרים שאיש מהנ"ל אינו מתאים (22%). בקרב המרואיינים הערבים שיעור זה מגיע ל-38% והאיש המוביל הוא לפיד (11%).

לדעתך מי מהאישים הבאים מתאים ביותר להיות ראש הממשלה הבא של ישראל? (% , כלל המדגם)

פילוח לפי מחנה פוליטי (מדגם יהודים) מעלה כי בשמאל לפיד מוביל (23%), אם כי השיעור הגבוה ביותר ענה "אף אחד מאלה" (33%). במרכז המוביל הוא סער (26%) וכשיעור הזה ממש השיבו "אף אחד מאלה". בימין יש לנתניהו אחיזת רגל מוצקה מאוד – 48% סבורים שהוא המתאים ביותר (רק 12% ענו "אף אחד מאלה").

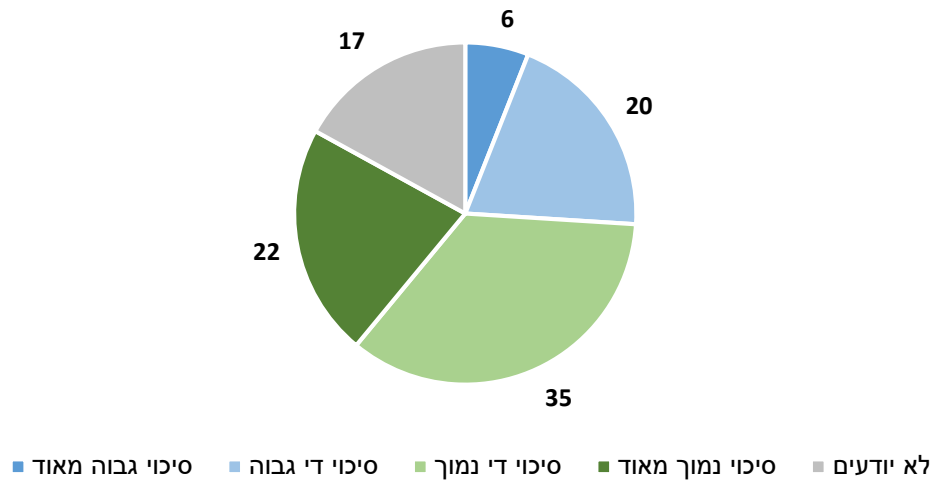
המתאים ביותר להיות ראש ממשלת ישראל (%)

ערבים	שמאל (יהודים)	מרכז (יהודים)	ימין (יהודים)	
9	0	9	48	בנימין נתניהו
8	17	26	16	גדעון סער
2	6	7	20	נפתלי בנט
11	23	22.5	2	יאיר לפיד

פתיחת משפט נתניהו

רוב בכלל הציבור (57%) חושבים כי הסיכויים די או מאוד נמוכים כי משפט נתניהו יתחיל בחודש פברואר כפי שנקבע. רק כרבע חושבים שהסיכויים לכך די או מאוד גבוהים. ממצא מרתק הוא כי בנוגע להערכה זו אין הבדל בין שלושת המחנות הפוליטיים (מדגם יהודים): בשמאל רק 28.5% סבורים כי הסיכויים שהמשפט ייפתח כמתוכנן בפברואר, במרכז – 25%, ובימין 28%. ההבדל בהערכות בעניין זה בין יהודים לערבים גם הוא קטן – יהודים 27%, ערבים 22%.

להערכתך, מה הסיכוי שמשפטו של ראש הממשלה נתניהו ייפתח כמתוכנן בראשית פברואר? (% , כלל המדגם)

מדד הקול הישראלי דצמבר 2020 נערך על-ידי מרכז ויטרבי לחקר דעת קהל והמדיניות במכון הישראלי לדמוקרטיה. בסקר, שנערך באינטרנט ובטלפון (השלמות של קבוצות שאינן מיוצגות כראוי במרשתת) בין התאריכים 29-30/12/2020, רואיינו 612 איש ואשה בשפה העברית ו-151 בשפה הערבית, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת בישראל בגילאי 18 ומעלה. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם $\pm 3.7\%$ ברמת ביטחון של 95%. עבודת השדה בוצעה על ידי מכון מדגם. לקובץ הנתונים המלא ראו:

<https://dataisrael.idi.org.il>